

Økonomi i juletreproduksjon

Å vurdere økonomien sammen med etablerte dyrkere eller å delta på kurs kan være nyttig og lønnsomt. Andres erfaringer og kunnskap om økonomiske ordninger vil bidra til gjennomtenkte løsninger og investeringer.

Målet er å tjene penger på juletreproduksjonen. Det økonomiske utbyttet kan bli godt, men det er avhengig av flere faktorer. Noen av de viktigste er:

- antall arbeidstimer i løpet av produksjonstiden
- hvor mange år fra planting til salgbart tre (omløpstid)
- kvaliteten på det ferdige julereet
- antall salgbare trær per dekar
- salgspris

Det er antall arbeidstimer gjennom ulik mekaniseringsgrad, antall salgbare trær og kvaliteten på disse, produsenten kan påvirke mest.

Dyrkingsstrategi ut fra dine forhold

Det finnes mange måter å dyrke juletre på, med varierende grad av manuelt og maskinelt arbeid, eget arbeid eller innleid arbeidskraft, og ulik størrelse på produksjonene. Ved valg av strategi er det viktig å huske at egne og andres arbeidstimer koster. Tiden du bruker i feltet bør gi et utbytte i form av flere juletrær for salg og bedre kvalitet på trærne. Du skal også trives i jobben som juletre dyrker og strategien du velger bør tilpasses hva som skaper en god arbeidshverdag for deg.

Planting, gjødsling, ugrasrenhold og forming er arbeidskrevende operasjoner. I en større produksjon er det naturlig å mekanisere så mye som mulig av dette arbeidet for å redusere arbeidstidene. Økt mekanisering har en stor investeringskostnad som avskrives over flere år. Ved lavere mekaniseringsgrad øker antall arbeidstimer gjennom hele produksjonsperioden, noe som er mest aktuelt i mindre produksjoner.

Ved oppstart kan det være lurt å tenke gjennom:

- Hvilket areal skal benyttes (dyrket mark, skog, klima, helningsretning mfl.)?
- Hvilke(t) treslag skal jeg velge?
- Ønsker jeg manuelt eller maskinelt arbeid?
- Ønsker jeg å benytte innleid arbeidskraft?
- Hvilket marked ønsker jeg å selge til?
- Hvilken kvalitet ønsker jeg å produsere?
- Hvor stor produsent ønsker jeg å bli?

Foto: Bjørn Helge Bjørnstad

Etableringsfasen legger grunnlaget

Kostnader til etablering av en juletreproduksjon er betydelige. Men det er viktig å huske at ei krone spart i etableringen ikke nødvendigvis alltid lønner seg.

Innsatsen i etableringsfasen bør gi rask etablering og vekststart. Dette gir kortere omløpstid og du får i løpet av en gitt tidsperiode produsert flere juletrær. Du får også mindre arbeid senere i produksjonen, i form av mindre stell og bedre logistikk, om du gjør gode valg i etableringen.

Bruker vi mye tid på å stelle trær som vi ser at likevel får en dårlig kvalitet på grunn av skader eller annet, bør vi heller vurdere å fjerne disse tidlig i omløpet. Husk å planlegge kjøreveier, ta jordprøver og gjør eventuell grøfting før planting. Sats på planter av god kvalitet og legg kvalitet i plantearbeidet. Ved aktiv bruk av skogfond vil kostnadene i etableringsfasen reduseres vesentlig.

Omsetning av juletrær

Før du starter etablering av en juletreproduksjon er det viktig å tenke gjennom hvordan omsetningen skal foregå. Ved salg direkte til sluttkunde vil du kunne ha en annen dyrkingsstrategi enn om du skal selge engros. Salg skjer vanligvis på to måter:

Produsent → forbruker

Produsent → grossist → forhandler → forbruker

Ved direkte salg til forbruker kan preferansene om hva som er et fint juletre varierer ganske mye. Ved salg til et engrosmarked har grossist og forhandler egne kvalitetskrav som må følges om en har leveringsavtale med grossisten.

Salg direkte til forbruker fra juletrefeltet

Dyrkere som har muligheten for å selge direkte fra juletrefeltet kan ta ut en høyere pris per tre, enn en som selger til grossist. Kunder som kommer hjem til gården er ofte mer betalingsvillige siden de også kjøper en opplevelse for seg og sine barn, eller barnebarn. Dette er en god løsning for de som har sansen for å lage et godt opplegg for kundene, hvor de høster trær selv eller plukker fra utstilte trær, og hvor det gjerne er andre varer, som pyntegrønt, for salg.

Imidlertid må produsentene være klar over at det er en krevende salgsmåte, selv om inntektene blir større enn ved reint engros-salg. En må sørge for at det er betjening til stede om en ikke har et opplegg med ubetjent selvhøst, og kundene krever også ofte litt ekstra fra selgerne. En bør som regel ha et opplegg som frister kundene til å komme tilbake år etter år, og produsenten må selv markedsføre utsalget. Før en setter i gang bør en tenke gjennom beliggenheten på gården med tanke på kundegrunnlag, logistikk til og fra juletrefeltet og parkering.

Foto: Norsk juletre

Salg direkte til forbruker fra torgplass

Dyrkere kan også selge direkte til forbruker fra egne torgplasser, på bensinstasjon, utenfor butikker eller lignende steder. Du kan ha betjent eller ubetjent salgsplass, og tilby trær i ulike høyder og kvaliteter. Egen salgsplass gir muligheten for å selge med en høyere pris per tre enn om en selger engros, og du kan få en utvidet kundegruppe enn om du har hjemmesalg ved å ha salgsplass i tettbygde strøk. I likhet med salg direkte fra juletrefeltet kommer det noen ekstra kostnader som transport fram til salgsplassen, administrasjon og ekstra arbeidstimer eller lønn til selgere.

Foto: Lena Nergård

Engros-salg

Ved produksjon av store mengder juletrær er det avgjørende at produsentene har en klar strategi for salget, og det er stort sett alltid nødvendig å omsette trær gjennom grossist fordi det er for mye arbeid å finne kunder til alle trærne. Engros-salg er også aktuelt for mindre produsenter som ikke ønsker å drive direktesalg.

Prisen produsenten får for juletrærne ved engros-salg er lavere enn ved direktesalg til forbruker, men kostnadene ved salget er også lavere. Produsenten får mulighet til å selge et større volum til grossisten som deretter tar seg av administrasjon, transport og logistikk av trærne ut til butikker og forhandlere. Du får også frigitt tid i desember som ellers ville gått til salg.

Salg til grossist foregår ofte ved at grossistene merker ut trær i juletefeltet de vil kjøpe opp etter forhåndsbestemte kvalitetskrav. Ønsker du å levere til grossist kan det være lurt å sette seg inn i kvalitetskravene tidlig i omløpet og dyrke trær som samsvarer med disse. Du bør også undersøke med grossisten hvordan markedet er for ulike arter juletrær før du planter, og om det er mulighet for å få flerårig leveringsavtale.

Disse forberedelsene kan fort utgjøre store beløp for deg som produsent. Målet ved engrossalg bør være at både produsent og oppkjøper er passe fornøyd ved avsluttet handel.

Foto: Lena Nergård

Lønnsomhet i juletreproduksjon

Det er vanskelig å skaffe sikre tall for lønnsomheten ved juletreproduksjon, fordi det er store variasjoner mellom ulike produsenter. Men ved å ta utgangspunkt i noen generelle erfaringstall vil vi vise eksempel på hvordan en slik beregning kan se ut i det tilknyttede regnearket «Lønnsomhet i juletreproduksjon». Du kan fylle inn egne tall for å få en pekepinn på lønnsomheten i din produksjon.

Husk at lønnsomheten påvirkes av:

- antall arbeidstimer i løpet av produksjonstiden
- hvor mange år fra planting til salgbart tre (omløpstid)
- kvaliteten på det ferdige juletreet
- antall salgbare trær per dekar
- salgspris

Beregning av lønnsomhet i juletreproduksjon – eget regneark

Under følger en forklaring av regnearket «Lønnsomhet i juletreproduksjon». I eksempelet i regnearket vil du se hvordan arbeidstid, antall salgbare juletrær og kvaliteten på disse, påvirker lønnsomheten. Du får også se hvordan skogfondet spiller inn på økonomien. Det er viktig å huske at tallene i regnearket er eksempler, og at variasjonen mellom juletefelt kan være store. Kostnader og priser i regnearket er satt ut fra generelle erfaringstall.

Du kan sette inn egne tall og beregne lønnsomhet i din produksjon.

Hva sier beregningene

Driftsresultat per omløp sier hva du sitter igjen med til å dekke jordleie og rent overskudd etter et helt omløp dersom tallene som er lagt inn i beregningene stemmer med virkeligheten.

Antall trær per dekar

Antall plantede trær per dekar er satt til 600. Om du lager kjørevei i feltet vil dette tallet kunne være mindre. Antall trær vil også variere med type areal, terreng, grøfter med flere.

Timepris

Det er satt en pris på 450 kr/time for eget arbeid inklusive maskinkostnader. Samme pris er brukt for innleide tjenester og er da samlet kostnad for person med nødvendig utstyr/maskiner. Kostnadene for kompetent arbeidskraft varierer rundt i landet. Kostnader du har til din maskinpark vil også påvirke den virkelige timeprisen. Dette må du ta hensyn til når du setter opp egne tall i regnearket.

Renter

Ved juletreproduksjon vil du først få inntekter etter ca. sju-ti år. Før den tid er det bare kostnader. For å kunne sammenligne kostnadene med framtidige inntektene, er det regnet renter på kostnadene fram til inntektene kommer. I beregningen er det brukt to prosent realrente.

Det er beregnet at investeringskostnadene de to første årene skal forrentes i 10 år, og at kostnader i driftsperioden er likt fordelt og i gjennomsnitt forrentes i fem år.

Inngjerding

Ved produksjon av edelgran og fjelledelgran må du som regel ta med kostnad med viltgjerder. Kostnaden per dekar kan variere mye, avhengig av hvor stort sammenhengende areal som blir gjerdet inne. Om et gjerde varer flere omløp vil kostandene reduseres vesentlig.

Juletreproduksjon - økonomisk kalkyle

Versjon 1.1 Dato: 18.04.2023

Denne kalkulatoren brukes til å beregne lønnsomheten på et omløp med juletre

(Fyll inn egne tall i de hvite cellene) Produsentens marginalsatt: % **SKATTESATSER**

Etableringskostnader år 1 og 2 pr. dekar (<u>kan</u> bruke skogfond til disse kostnadene)				Uten bruk av skogfond	Med bruk av skogfond
	Antall	Enhetspris			
Planter:	<input type="text" value="600"/> stk	<input type="text" value="8,00"/> kr per stk.		4 800	2 394
Plantearbeid:	<input type="text" value="600"/> stk	<input type="text" value="5,00"/> kr per stk.		3 000	1 496
Suppleringsplanting (gjelder år 2):	<input type="text" value="50"/> stk	<input type="text" value="15,00"/> kr per stk.	ⓘ	750	374
Sprøytmiddel og gjødsel:	<input type="text" value="1"/>	<input type="text" value="700"/> kr per dekar	ⓘ	700	349
Gjerde	<input type="text" value="85"/> meter	<input type="text" value="100"/> kr per meter		8 500	4 239

Skjerm bilde fra lønnsomhetskalkulator for juletreproduksjon. [Kalkulatoren finner du på skogkurs.no](#)